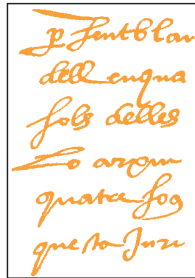

ARXIUS

B U T L L E T Í D E L

N Ú M E R O 2 8

S E R V E I D ' A R X I U S

H I V E R N D E 2 0 0 0

Un repàs als catàlegs dels protocols notariais publicats per la Fundació Noguera permet observar que en els darrers vint anys bona part de la pràctica arxivística relacionada amb la documentació notarial s'ha centrat en la descripció

de les unitats documentals. En canvi, la identificació dels fons potser perquè, de tan aparentment òbvia, ni tan sols es plantejava amb prou feines ha merescut un tractament. El procés de redacció de la Norma per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons notariais (1997), impulsada pel Servei d'Arxius del Departament de Cultura, va posar de manifest que, almenys pel que fa a la Catalunya Vella on el feudalisme, amb la fragmentació del poder a escala local, va materialitzar nombroses realitats notariais, el panorama no era tan clar com semblava.

Efectivament, la proposta de la *Norma*, que recollia aportacions de l'anàlisi de la documentació notarial conservada en diversos arxius de les comarques gironines i, en especial, de l'Arxiu Històric de Girona (vegeu la comunicació "Sobre la propietat i la regència a les notaries de la demarcació de Girona", de Josep Matas i M. Àngels Adroer, presentada al I Congrés d'Història del Notariat Català, que va tenir lloc a Barcelona el mes de novembre de 1993), introduïa diverses innovacions, entre les quals destacaven tres: a) la consideració de la notaria com a element clau per a l'elaboració del quadre de classificació, en contraposició a la localitat, l'element que havia servit de base per a la classificació de nombrosos arxius notariais; b) l'equiparació

QÜESTIONS DE TREBALL

ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE LA CLASSIFICACIÓ I L'ORDENACIÓ DELS FONS NOTARIAIS

del notariat reial d'una localitat al mateix nivell jeràrquic que la notaria; i c) el temps de regència d'un notari (el període durant el qual les actes atorgades en una notaria es fonamenten en la seva autoritat) com a segon element de classificació, després de la notaria.

Al nostre entendre, la *Norma*, valenta i arriscada, va suposar un important avanç a l'hora de posar les bases per a l'elaboració del mapa notarial de Catalunya anterior a l'any 1862, però deixava a l'aire encara algunes incògnites. La catalogació dels fons notariais conservats

a l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot, actualment en curs, permet constatar l'existència de qüestions que en matisen diversos aspectes. Cadascun d'aquests problemes mereixeria una atenció particularitzada, però en aquest article ens limitem a presentar-ne alguns que, per les seves característiques, es poden fer extensius a altres territoris de la Catalunya Vella.

El nom de la notaria

La *Norma* proposa adoptar com a nom de la notaria el propi de la localitat on radica. Cal tenir en compte, però, que aquesta fórmula de vegades amaga realitats diverses que poden dificultar la recerca.

La notaria de Sant Feliu de Pallers, per exemple, és el nom comunament acceptat per a l'antiga notaria de la senyoria de la vall d'Hostoles, apareguda a mitjan segle XIII. El fet que els drets d'aquesta escrivania pública pertanyessin als batlles de la família Vilar, residents a Sant Feliu, i que

S U M A R I

QÜESTIONS DE TREBALL

Algunes consideracions sobre la classificació i l'ordenació dels fons notariais

CRÒNICA

AGENDA

NOUS FONS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIUS

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

BIBLIOGRAFIA

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Un instrument de descripció interactiu per consultar una col·lecció de cartells dels anys 20 i 30 sobre accidents laborals

el notari regent visqués sempre en aquesta població va provocar que, a partir de mitjan segle XVI, s'imposés la intitulació "notari de la vila de Sant Feliu i de la vall d'Hostoles". Quan la notaria va tancar, l'any 1854, el darrer titular, Ramon Sala, encara utilitzava l'expressió "notaria pública de esta villa de San Feliu de Payarols y toda su valle de Hostoles".

El nom de la notaria de Castellfollit de la Roca, desapareguda l'any 1804, també és una convenció. Originàriament "notaria de Castellfollit", la concessió del comtat de Montagut a Guerau de Cruïlles de Santapau i de Cabrera, l'any 1599, va suposar el canvi del nom pel de "notaria de la vila de Castellfollit i comtat de Montagut" i, fins i tot, la seu es va traslladar l'any 1759 al lloc veí de Montagut. Precisament, es dona la paradoxa que aquest trasllat —propiciat pels interessos personals del notari Bonaventura Eloi i molt protestat pels regidors de Castellfollit—, va permetre que se salvessin els protocols més moderns de la notaria, mentre que els més antics guardats a l'antiga seu es van perdre.

El cas de Santa Pau suposa un procés de trasllat semblant. La notaria va néixer en el segle XIII com a "notaria de Finestres", una institució establerta per la senyoria del castell d'aquest nom. Ara bé, la fundació, l'any 1300, de la vila de Santa Pau com a capital de la baronia va obligar a adoptar successivament els noms de "notaria dels castells de Finestres i Santa Pau" i "notaria de la vila i baronia de Santa Pau". "Escrivania de Finestres" va quedar relegat a una simple designació genèrica, aplicada a les actes que redactaven diversos escrivans jurats a les parròquies de la vall del Llémena, massa allunyades de Santa Pau perquè els seus habitants poguessin acudir al notari amb comoditat.

El notariat reial

El notari reial d'una població es presentarà al mateix nivell que la notaria o les notaries, diu la *Norma*. El problema sorgeix quan topem amb un notari reial itinerant, difícil de situar en un lloc concret.

Tenim el cas, potser excepcional, de Joan Sirvent, notari per l'autoritat reial des del 14 de gener de 1458. Originari d'Ullastret, a l'Alt Empordà, el seu àmbit d'actuació inicial se situa a Castelló d'Empúries i Peralada, però l'esclat de la guerra contra Joan II i la seva condició de partidari del rei el van dur a recórrer les comarques de l'Alt Empordà, el Gironès i el Pla de l'Estany entre 1462 i 1464, a establir-se a Olot els anys 1466-1469 i, posteriorment, a treballar a Besalú, Camprodon, Castellfollit de la Roca i Peralada. Les autoritats municipals olotines van acabar obtenint la totalitat de les actes notaries que Sirvent havia redactat en tots aquests indrets per culpa de les circumstàncies bèl·liques ex causa guerre, reconeix ell mateix a l'obertura de diligències d'un liber notularum—, tot i que només els interessaven aquelles que concernien la població. Si és fruit de la casualitat, doncs, que els seus protocols estiguin dipositats ara a l'Arxiu Comarcal, se'l pot considerar notari reial d'Olot?

Atípic també és Antoni Mateu Mercadal, nomenat notari reial el 8 de novembre de 1596. Durant els primers anys d'exercici de la professió s'estableix a casa seva, al mas Mercadal, i crea de facto la "notaria de Sant Quintí de Bas", una parròquia formada només per aquest mas! Però, al llarg de més de quaranta anys també produeix protocols on es mesclen actes per l'autoritat reial i per diverses autoritats senyoriales (el Mallol, Joanetes, les Preses...) des d'aquesta casa i, a partir de 1631, des de la cellera de les Preses. La qüestió és, doncs, la conveniència o no d'equiparar el mas Mercadal (o la parròquia de Sant Quintí) a una "població" on actua un notari reial.

Gairebé dos segles més tard, s'instal·la a Olot el notari Ramon Riu i de Duque, que exercirà en aquesta vila des del mes d'octubre de 1797 fins al mes de març de 1804, pocs dies abans de la seva mort. Desconeixem les causes per les quals, a punt de complir seixanta anys, aquest notari deixa les terres de Ponent, carrega estris i protocols i fixa la seva residència a Olot. Però, a part de les

incògnites que presenta la seva biografia personal, el seu trasllat planteja com a mínim dues preguntes de caire arxivístic. En primer lloc, per què no va deixar els protocols notaries al seu fill Ramon Riu i Ponsico, que el substituirà a Arbeca (1795-1846), un lloc on, segons el Catàleg de protocols notaries de Lleida (1983), es pot resseguir la transmissió familiar de les notaries? I, en segon lloc, tot i que el buit que enregistra aquest catàleg per a Arbeca correspon als anys dels protocols que Ramon Riu i de Duque es va endur a Olot (1762-1795), era realment notari d'aquella localitat si, sobretot en els primers anys, les escriptures estan closes a llocs tan distants com Tírvia, Cubells i Arbeca?

La regència i la substitució

Segons la *Norma*, la documentació generada per escrivans que substitueixen temporalment un notari regent ha de quedar integrada en les sèries corresponents al titular respectiu. La mateixa disposició adverteix, però, que s'ha de tenir en compte que la divisòria entre els regents de la notaria i els substituïts puntuals no sempre és clara i que cada cas de substitució ha de ser objecte d'anàlisi.

Aquesta reserva s'adiu perfectament amb un problema de terminologia detectat en una de les notaries del districte d'Olot. L'escrivania de destret de la vila de Besalú i la seva rodalia, concedida pel rei Pere II l'any 1203 a l'abadia de Sant Pere de Besalú, constitueix un cas que s'escapa a la proposta dels noms de "notari regent" i "notari substituït" com a únics vàlids. Durant tot el segle XIII i fins a 1344, un notari pertanyent a la família Prat detenia el dret exclusiu de cloure documents en el districte besaluenc per l'autoritat de l'abadia. Sota les seves ordres directes, un nombre variable d'escrivents —entre tres i quatre— que reben el nom d'escrivà jurat (*scriptor iuratis*) redactaven les actes i mantenien els seus propis registres notaries. La situació es va perllongar fins l'any 1351, quan, coincidint amb l'aplicació de les disposicions del rei Pere III a la cort de Perpinyà sobre manuals i llibres de notes, la notaria de Besalú va adoptar el binomi notari regent-notari substituït. És evident, doncs, que aquests *scriptores iuratos* són els notaris regents "de fet" i, en conseqüència, l'orde-

ARXIUS. Butlletí del Servei d'Arxius	
Edita	Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
Redacció	Servei d'Arxius, carrer Portaferrissa, 1, 08002 Barcelona
Ave.	arxiu@correu.gencat.es http://cultura.gencat.es/arxiu
Coordinació	R. Planes i Albets, A. Magrinyà i Rull
Tipografia	Fotocomposició Merit, SCCL
Impressió	Printing Sùria, SL
Tiratge	2.500 exemplars
Dipòsit legal	B-17.466-93
ISSN	1133-3774

nació de les sèries documentals s'ha d'efectuar sota el nom de cadascun d'aquests escrivans, no pel notari titular.

El districte notarial

La utilització que proposa la *Norma* dels districtes notariais creats l'any 1862 com a agrupació convencional que possibilita la representació d'un conjunt de notaries pot originar també alguna confusió.

Quan un notari reial s'estableix en el límit entre dos districtes notariais, per exemple, la informació que conté la seva producció documental pot escapar fàcilment a la recerca dels estudiosos. Rafael Morató, originari d'Argelaguer i notari reial des de 1503, va cloure documents durant més de quaranta anys (1503-1548) a les viles de Bàscara i Figueres. El problema d'adscripció és doble: segons a quina de les dues poblacions situem el notari, estarem parlant del districte notarial de Girona o de Figueres, respectivament. La solució adoptada comportarà sempre la necessitat d'advertir als futurs investigadors de l'encavalcament de documents d'àmbits distints que implica la doble residència del fedatari.

Fins i tot, una sorpresa agradable com ara la redescoberta d'alguns protocols dels segles XIV i XV de la desapareguda notaria de la Ral pot suposar un problema. La Ral pertany al Ripollès, del districte notarial de Puigcerdà, però bona part del seu àmbit d'actuació corresponia a les terres de la vall de Bianya, comarca de la Garrotxa i districte notarial d'Olot. Per tant, els notaris i la titularitat pertanyen a una demarcació, però la informació que s'hi pot trobar fa referència preferentment a una altra.

Aquestes consideracions i d'altres que, per raons d'espai, no hem pogut incloure en aquest text, lluny d'invalidar les formulacions contingudes en la *Norma per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons notariais*, les referen. Simplement, la seva aplicació a un cas concret, com ara els fons notariais d'Olot, mostra la complexitat de l'organització notarial a la Catalunya Vella i els dubtes i els interrogants que es poden obrir a mesura que altres arxius la vagin adoptant.

ANTONI MAYANS I PLUJÀ
XAVIER PUIGVERT I GURT

CRÒNICA

El Servei d'Arxius ha endegat la restauració completa del *Libre la cort de la Vilella d'Amunt. 1578* (1578-1847), volum en foli de 250 f., de propietat de l'Ajuntament de la Vilella Alta (Priorat), conservat a la seu del govern municipal.

Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya de la donació del fons fotogràfic Alexandre Postils per Enric Postils Parera (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 3272, del 23 de novembre del 2000).

Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya de la donació de 24 documents referits al corregidor de Girona dels anys 1731-1848 per Anna Audouard Arboix (*Diari Oficial de la Generali-*

tat de Catalunya, núm. 3272, del 23 de novembre del 2000).

Resolució de 7 de novembre del 2000, per la qual s'exerceix el dret de tempteig a favor de la Generalitat de Catalunya, sobre el llibre *Rúbrica de tots los feus ques tròban continuats en los llibres dels feus y registres de sentèntias que estan recòndits en lo Archiu Real de la Ballia General de Principat de Cathalunya* (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 3273, del 24 de novembre del 2000).

Resolució de 13 de desembre de 2000, per la qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la donació d'un bé moble (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 3301, de 9 de gener del 2001). Nom de la donant: Maria Piferrer i Coromines.

AGENDA

Bages: Curs sobre *Organització i gestió d'arxius administratius*, els dies 19, 22, 26 i 28 de febrer del 2001 a Manresa. Organitzat per l'Escola Universitària de Gestió i Administració Pública, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona. Termini per a la presentació de sol·licituds: 12 de febrer del 2001. Per a més informació: Fundació Universitària del Bages, carrer Caputxins, 28, 08240 Manresa. Tel. 93 877 41 79, fax 93 873 25 18, e-mail: eugap@fub.edu; A/e: <http://www.fub.edu>.

l'Empordà, dues publicacions bisbalenques, per Jordi Frigola i Arpa; el dia 14 de desembre: *El compositor Emili Saló i la música de la seva època*, per Joan Gay; el dia 15 de desembre: *La pastisseria i rebosteria bisbalenca als segles XVIII-XIX*, per Pep Vila. Organitzat per l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà al local Esplai de la Fundació "la Caixa", Av. de les Voltes, 13 de la Bisbal d'Empordà. Per a més informació AHC de la Bisbal d'Empordà, tel i fax 972 64 18 01.

Baix Empordà: Cicle de conferències de tardor, el dia 1 de desembre del 2000: *El Faro Bisbalense i l'Avenç de*

Conca de Barberà: convocatòria del VI Premi Biennal Aires de la Conca de recerca comarcal sobre la comarca. Organitzat pel Consell Comarcal

de la Conca de Barberà en col·laboració amb l'Arxiu Històric Comarcal de Montblanc. Termini de presentació de treballs: 30 de setembre del 2001. Per a més informació: ACOM, tel. 977 860 492.

Gironès: *Beques Patronat Francesc Eiximenis 2001*. Beca d'investigació en Ciències Socials i Humanes i Beca d'investigació en Ciències Naturals, amb l'objectiu de fomentar la recerca en l'àmbit de la circumscripció de Girona. Termini de presentació de sol·licituds: del 2 de febrer al 30 de març del 2001. Per a més informació: Diputació de Girona, C/Pujada de Sant Martí,5, 17004 Girona, tel. 972 20 57 00 i fax 972 20 80 88; E-mail: <http://ter.dgí.es/eiximenis>.

La Selva: Exposició *Notes històriques de Santa Coloma de Farners*, de l'1 al 17 de desembre a la Sala d'Art Farners de Santa Coloma de Farners. Organitzada per l'Ajuntament amb la col·laboració de l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners. Per a més informació: AHC de Santa Coloma de Farners, tel. i fax 972 84 21 46.

Tarragonès: presentació pública de l'inventari del fons Eufemià Fort i Cogul (1929-1979), el mes de març del 2001. Organitzat per l'Arxiu Històric de Tarragona i els Serveis Territorials de Cultura de Tarragona. Per a més informació: AH de Tarragona, tel. 977 25 10 10.

Vallès Occidental: presentació del projecte d'història oral *Memòria terrassenca. Arxiu de fonts orals*, durant el mes de febrer del 2001 a la seu de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa. Organitzat pel Centre d'Estudis Històrics de Terrassa en col·laboració amb l'arxiu comarcal. Per a

més informació: AHC de Terrassa, tel. 937 331 496 i fax 937 801 433; *3ª Beca d'Història Local Miquel Carreras 2001-2002* per a la investigació de la història contemporània local a Sabadell. Convocada per l'Ajuntament de Sabadell i la Fundació Bosch i Cardellach. Per a més informació: Ajuntament de Sabadell, Plaça de Sant Roc,1, 08201 Sabadell.

V Jornadas de Castilla-La Mancha sobre investigación en archivos. Iglesia y religiosidad en España. Historia y Archivos, els dies 8-11 de maig del 2001 a Guadalajara. Organitzades per la Junta de Castilla-La Mancha, el Archivo Histórico Provincial de Guadalajara, la Asociación de Amigos del Archivo Histórico Provincial de Guadalajara i la Fundación de Cultura y Deporte de Castilla-La Mancha. Termini per a la sol·licitud d'inscripció: 30 d'abril del 2001. Per a més informació: Archivo Histórico Provincial de Guadalajara, Palacio del Infantado. Plaza de los Caídos,11, 19071 Guadalajara. Tel. 949 21 16 09 i fax 949 22 60 14. Correu electrònic: rserrano@jccm.es.

de projectes i obres a ports (1870-1956), 220 lligalls; sèries d'administració de l'Hospital Psiquiàtric de Salt (1978-1989), 28 caps; sèries dels padrons municipals i censos generals de població i habitatge de l'Institut Nacional d'Estadística (1975-1986), 46 caps; sèries de la ponència d'implantació del cadastre de rústica (1954-1970), 82 caps; fotografies aèries dels municipis de la província (escala 1:15.000), 640 positius fotogràfics; plànols cadastrals de les finques urbanes de la província de Girona (1969-1978), 1.696 plànols; col·lecció de cartells de la Sra. Maria Teresa Fulcarà (1967-2000), 765 unitats.

Arxiu Històric Comarcal d'Igualada: fons de l'Ajuntament d'Igualada, expedients de llicències d'obertura d'establiments, d'obres municipals i altra documentació de l'arxiu de gestió (1987-1990), 35 m lineals; protocols de les notaries d'Igualada (1974), 3 m lineals i de Piera (1974), 2 m lineals; 3.000 fotografies del fons Ignasi Castellort (1950-1965); 8 fotografies del fons Pau Llacuna (1920/1960) i 10 fotografies de la col·lecció de fotografies de l'Ajuntament d'Igualada (2000).

Arxiu Històric Comarcal de Manresa: 108 pergamins del fons de l'Ajuntament de Calders (s. XI-XVI); fons de l'empresa Bertrand i Serra (s. XX), 40 m lineals; fons fotogràfic Antoni Quintana Torres (1960-1970), 4.000 negatius; 1 fotografia de l'Orfeó Llanterna de Súria (1931); 2 fotografies de soldats de la caserna de Manresa (1910-1915); 57 fotografies de Manresa i el Bages (1960-1990); 183 fotografies de Manresa (2000); 17 fotografies de Callús (2000); 6 fotografies de Fals (2000); 1 fotografia de la festa de l'arbre de Moià (anys 30); 1 cartell i 2 programes de la festa de la M de D. dels Dolors (2000).

Arxiu Històric Comarcal de Mataró: fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 3 d'Arenys de Mar, expedients de judicis verbals i de judicis de desnonament (1939-1983), 8,8 m lineals; col·lecció d'imatges i impresos sobre les eleccions municipals de la candidatura CIPA d'Argentera dipositats per Xavier Cateura i Valls (1983), 50,8 m lineals

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc: noves transferències dels fons dels Ajuntaments de Blancafort (1994), 1,10 m lineals, Conesa (1994), 0,65 m lineals, les Piles

NOUS FONDS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIUS

(Setembre-octubre del 2000)

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: fons de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, sèries de cultura (1993-1998), 1,6 m lineals; documentació sobre Carles Bech i Abadías nascut a la Bisbal d'Empordà, dibuixant i guionista del TBO (1914-1999), 0,10 m lineals; reproducció fotogràfica d'un plànol acolorit del riu Daró al seu pas per la Bisbal d'Empordà (1830).

Arxiu Històric Comarcal de Figue-

res: fons de l'Ajuntament (s. XIX-XX), 4 m lineals, del Jutjat de Pau (s. XIX-XX), 0,5 m lineals i de l'Escola Pública (s. XIX-XX), 0,3 m lineals del Far d'Empordà; fons de l'Escola Pública de Vila-sacra (1958/1974), 0,1 m lineals; fons de la Delegació local de la Lliga de Catalunya de Mutilats i Vídues de la guerra d'Espanya 1936-1939 (1977/1989), 0,8 m lineals; 25 cartells de la comarca (1990/2000).

Arxiu Històric de Girona: documentació de projectes i obres a fars i balises (1852-1973), 88 lligalls; sèries

(1994), 0,85 m lineals, Senan (1994), 0,45 i Savallà del Comtat (1994), 0,45 m lineals; set fotografies de Montblanc (primera dècada de 1970); còpia en vídeo de la pel·lícula de Josep Montes i Baquer titulada *Impressions de la Haute Mongolie* (1975).

Arxiu Històric Comarcal d'Olot: fons patrimonial Mas Blanc de Montgat (1525/1955), 0,30 m.l.; 60 pergamins (1285-1642).

Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat: fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, sèries de fiscalitat (1980-1998), 24 m lineals; 27 imatges digitalitzades de la comarca (1922-1965) i 4 positius fotogràfics (1928-1940).

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners: fons de l'Escola de Capacitació Agrària i Forestal de Santa Coloma de Farners (1983-1996), 13 m lineals; documentació del Mas Petrinxo de Castanyet (1818/1930), 1 carpeta.

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: 317 fotografies de la Fira de Sant Isidre de Solsona de propietat del Consell Comarcal del Solsonès (2000); fons documental de la Coral Infantil Riallera (1968-1987), 0,3 m lineals; 354 positius fotogràfics, 122 diapositives i 18 pel·lícules de super 8 de la comarca (s. XX); 115 positius fotogràfics (1940-1970), 23 postals i 27 cartells (s. XX).

Arxiu Històric Comarcal de Sort: 382 fotografies de la comarca (1890-1960).

Arxiu Històric de Tarragona: segon dipòsit de documents de la col·lecció Guillem Martínez Molinas (s. XIX-XX), 1 m lineals; segona transferència del fons Eufemià Fort i Cògul (1929-1979), 2 m lineals.

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: fons de l'Ajuntament de Terrassa, documentació de patrimoni municipal (1856-1985), pressupostos (1978-1988), fiscalitat (1950-1987) i de la Biblioteca Popular Salvador Cardús (1959-1997), 10 m lineals; fons de l'empresa Pablo Farnés, SA de Terrassa (1919-1969), 90 m lineals; Llibre Major de l'empresa Juan J. Lillo de Lorca (1922-1927); documentació de la lleteria Martí Bonastre de Terrassa (1926-1962), una carpeta; fons de l'empresa José Casas, Successor (1939-1979), 0,36 m lineals; segon ingrès de documentació del fons de l'empresa Casa Sans de Terrassa (1953-1967), 1 carpeta;

documentació de l'empresa Herederos de Víctor Colomer de Terrassa (1957-1970), 0,12 m lineals; fons de la gestoria administrativa Hermínia Cabanes de Terrassa (1959-1971), 0,24 m lineals; fons patrimonial Can Parellada de Terrassa (1542-1896), 1 m lineals; fons personal Agustí Bartra i Lleonart (1906-2000), 7 m lineals.

Arxiu Històric Comarcal de la Vall d'Aran: fons del Consell General d'Aran, sèries de secretaria (1996-1997), 2 m lineals, sindicatura (1996-1998), 8 cassetts d'intervencions al Parlament de Catalunya del Sr. Josep Lluís Boya, diputat per la

Vall d'Aran i de l'Oficina de Foment i Ensenyament de l'Aranès (1998), 1 casset i 3 vídeos.

Arxiu Històric Comarcal del Vendrell: Oficina Comarcal del Departament d'Agricultura (1933-1995), 0,7 m lineals; Ajuntament del Vendrell (1950-1998), 11 m lineals; Ajuntament de l'Arboç (1826-1944), 55 m lineals; fotografies de la Caixa d'Estalvis Provincial de Tarragona al Vendrell (1960), 15 unitats; fotografies de l'oficina de premsa de l'Ajuntament del Vendrell (1980-1995), 2.600 aproximadament; pel·lícules de temàtica local vendrellenca (1958-1980), 4 unitats.

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

(Setembre-octubre del 2000)

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: inventari del fons patrimonial Ciurana (1584-1920).

Arxiu Històric Comarcal de Figueres: inventari del fons de l'Ajuntament (1846/1996) i del Jutjat de Pau de Palau de Santa Eulàlia (1870/1991); actualització de l'inventari del fons de l'Ajuntament (1829/1984) i de la Prefectura Local del Movimiento de la Vajol (1939/1975).

Arxiu Històric de Girona: catàleg de la sèrie d'expedients d'aprofitaments i millores en boscos comunals del fons Agricultura-Estat (1952-1997); inventari de les sèries de ports del fons Transports i Comunicacions (1848-1980); catàleg de la sèrie de llibres d'actes i del registre de correspondència de la Comissió Provincial d'Urbanisme (1947-1980); inventari de la notaria de Vulpellac (1390-1860); inventari de la documentació de la Junta Electoral Provincial (1999-2000); catàleg del fons del Col·legi de Periodistes Demarcació de Girona (1970-1988).

Arxiu Històric Comarcal d'Igualada: inventari dels expedients de llicències d'obertura d'establiments (1987-1992) i dels expedients d'obres municipals (1985-1995) del fons de l'Ajuntament d'Igualada; inventari del fons personal Mn. Ignasi M. Colomer (1890-1950); inventaris de 3.000 fotografies del fons Ignasi Castelltort (1950-1965) i de 500 fotografies del fons Ignasi Vich (1997-1998).

Arxiu Històric de Lleida: inventari del fons de l'INEM (1974-1989), 97 m lineals.

Arxiu Històric Comarcal de Manresa: inventari de la credenciera de les carns de Manresa (s. XVI-XIX).

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc: inventari de la transferència núm. 4 del fons de l'Ajuntament de Conesa (1994); fons de l'Ajuntament de Montblanc, catàleg de les llicències d'obres de particulars (1995) i de les llicències d'obertures d'establiments innocus (1993-1996) i inventari parcial de la documentació transferida de la secció d'Obres Públiques municipals (1966-1999); inventari dels fons dels ajuntaments agregats de la Guàrdia dels Prats (1858-1880), Lilla i Prenafeta (1834/1878) i Rojals i catàleg dels expedients d'exempcions de mossos el fons de l'Ajuntament de Rojals (1850/1940); inventari de la transferència núm. 4 del fons de l'Ajuntament de Senan (1994) i de la sèrie d'expedients generals del fons del Consell Comarcal de la Conca de Barberà (1997); inventari del fons del Jutjat de Pau de Rojals (1876-1911) i de la col·lecció de documents judicials de l'Ajuntament de Solivella (1797/1989).

Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat: addició a l'inventari del fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1980-1998).

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners: inventaris dels fons de les cambres agràries de Breida (1949-1988) i de Riells (1952-1988).

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: repertori de la col·lecció de documents i manuscrits de l'arxiu comarcal (s. XIII-2000).

Arxiu Històric Comarcal de Sort: inventaris dels documents microfilmats referents al Pallars (995-1759) i a Vilamur (s. XI-1751) del fons de la Casa Ducal de Medinaceli; inventari de 382 fotografies de la comarca (s. XX).

Arxiu Històric de Tarragona: inventari del fons Serralleria Ramon Magaroles (1923-1990); inventaris de les col·leccions de documents relatius al monestir de Santes Creus (1551-1832), a la Selva del Camp (1386-1939) i a Pere Antoni Veciana en relació al bandoler Andreu Garcia (1734-1759).

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: aplicació de la norma ISAD (G)

per a la descripció dels fons d'empresa Fontanals y Compañía de Terrassa (1886-1933), Monset y Compañía (1892-1970), Sala Badrinas, SA (1894-1962), J y M Durán (1911-1991), Hidelsa (1914-1976) i Cansaladeria Manuel Fabra (1930-1947); i dels fons personals Anna Murià i Romaní (1830-1999), Ferran Canyameres (1860-1998) i Agustí Bartra i Lleonart (1906-2000).

Arxiu Històric Comarcal de la Vall d'Aran: inventaris dels fons patrimonials Es de Menga d'Arties (1695-1924) i Es de Sarte d'Unha (1680-1946); inventaris de les col·leccions Àngel Paba (1336-1695) i Henri Capsessus (1593-1890).

Arxiu Històric Comarcal del Vendrell: inventari del fons de la Junta de Compensació del Nou Vendrell (1973/1994).

FORT i OLIVELLA, Joan. "Els pergamins del fons municipal de l'Arxiu Municipal de Blanes". A *Blanda*. Núm. 2 (Blanes, 1999), p. 127-128.

GONZALVO i BOU, Gener. "Fons documental de Montblanc a l'Arxiu Comarcal de Tàrrrega". A: *Aplec de Treballs. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà*. Núm. 18 (Montblanc, 2000), p. 167-181.

GRAU, Dolors. "L'Arxiu Teixidor: 150 anys d'història de la Garrotxa". A: *Revista de Girona*. Núm. 20 (Girona, juliol-agost, 2000), p. 37-41.

GRAU i FERRANDO, Dolors. "La sèrie d'Instrucció Pública. A: *Llumiguia*. Núm. 578 (Cassà de la Selva, novembre 2000), p. 88.

GUAL VILÀ, Valentí. "Fons de la família Briansó (s. XVII-XIX) (1r.)". A: *La Segarra*. Núm. 251 (Santa Coloma de Queralt, juliol 2000) p.22. Núm. 251 (agost 2000), p. 37. Núm. 253 (setembre 2000), p. 26. Núm. 254 (octubre 2000), p. 18-19.

GÜELL, Manuel. "Documentació referent a la Conca de Barberà de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". A: *Aplec de Treballs. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà*. Núm. 18 (Montblanc, 2000), p. 183-187.

GONZÁLEZ COSO, E.; BUSQUETA RIU, J.J. (dirs.). *L'Estudi General de Lleida. Ciutat i Universitat en els documents de l'Arxiu Municipal de Lleida*. Lleida: Ajuntament de Lleida, 2000 (Guillem Botet; 3). 280 p.

HEREDIA HERRERA, A.; RAVINA MARTIN, M. (dirs.). *Bíbara, bibliografía archivística andaluza (1978-2000)*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Cultura. Archivo General de Andalucía, 2000 (Instrumentos de información; 4). 162 p. *Imatge i recerca. VI Jornades Antoni Varés. Ponències, experiències i comunicacions*. Girona: Ajuntament de Girona. Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI), 2000. 301 pàg.

MAGRINÀ PORTA, Gemma. "L'Arxiu Històric Comarcal del Vendrell". A: *Recull Josep Maria Jujol i Gilbert (1879-1949)*. Tarragona: Estació de Recerca Bibliogràfica i Documental "Margalló del Balcó", 1999, p. 291-303.

MAYANS, Antoni. "El fons Piscina-Estadi: Olot". A: *El plaíó*, citat supra, p. 2.

MAYANS, Antoni. "Ernest Lluch i l'Arxiu". A: *El plaíó. Butlletí d'informació cultural d'Olot*. Núm. 30 (Olot, desembre 2000), p. 2.

MAYANS, Antoni. "El fons de l'Institut Olotí de les Arts, les Ciències i les Indústries". A: *El plaíó. Butlletí*

BIBLIOGRAFIA

ArxiBar. Butlletí de l'arxiu municipal de Barcelona. N. 6. Barcelona, novembre 2000. 4 p.

Arxiu Comarcal del Solsonès. Núm. 4. Solsona: Arxiu Històric Comarcal, novembre del 2000. 19 p.

Arxiu Històric Municipal. El Masnou. S.l.: Ajuntament del Masnou, [2000][fullet].

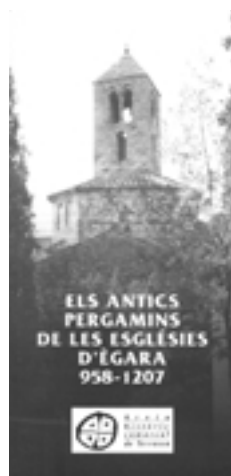
BONAL ZAZO, J.L., GENERELO LANASPA, J.J., TRAVESI DE DIEGO, C. *Manual de Descripción Multinivel. Propuestas de adaptación de las normas internacionales de descripción archivística*. Salamanca: Junta de Castilla y León. Consejería de Educación y Cultura, 2000. 205 p.

BONFILL PLANA, Anna. "L'Arxiu d'Imatges d'Olot". A: *El Plaíó. Butlletí d'informació cultural d'Olot*. Núm. 29 (Olot, novembre 2000), p. 1.

DURAN i GRAU, Eulàlia. *Agustí Duran i Sanpere. Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico-Arqueològica, 2000. 12 p.

"El llegat documental Albert Pérez i Baró". A: *Fundació Rafael Campalans. Arxiu Històric de la Fundació*. Barcelona., setembre 2000, p. [1].

Els antics pergamins de les esglésies d'Ègara 958-1207. Terrassa: Arxiu Històric Comarcal, 2000 [fullet].

Era Querimònia. S.l.: Consell General d'Aran. Oficina de Foment i Ensenyament de l'Aranès. Col·laboració: Arxiu Istòric Generau d'Aran, setembre 2000 [fullet].

FORNS, Cristina. "La notaria de Molins de Rei al segle XIV". A: *L'Espai*. Núm. 3 (Molins de Rei, abril 2000), p. 82-94.

- d'informació cultural d'Olot. Núm. 31 (Olot, gener 2001), p.2.
- MIRO MONTOLIU, Isabel. "Processos metodològics de la recerca historicoeducativa". A: *Kesse: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver*. Núm. 29 (Tarragona, 1999), pàg. 16-19.
- MUNTANER SANS, Nativitat. *L'Arxiu de l'Àrea d'Urbanisme del Consell Insular de Mallorca: del paper a la xarxa Internet*. Palma: Consell de Mallorca. Comissió Insular d'Urbanisme, 2000. 99 p.
- PIQUÉ PADRO, Jordi. "Fons documentals per a l'estudi de l'ensenyament a Tarragona.". A: *Kesse: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver*. Núm. 29 (Tarragona, 1999), pàg. 12-15.
- PUIG i USTRELL, Pere. "Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: de la captació de fons documentals a la recerca per a la difusió de la història". A: *Terme*. Núm. 15 (Terrassa, novembre del 2000), p. 3-5.
- PUNTÍ, Tomàs. "Els arxius històrics, la memòria de les comarques". A: *Món comarcal*. Núm. 52 (Barcelona, desembre 2000), p. 33-35.
- Reglamento del Sistema Andaluz de Archivos*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Cultura. Dirección General de Instituciones del Patrimonio Histórico, 2000 (Textos legales; 3). 53 p.
- RIERA VIADER, Sebastià. *Cartes de Ferran II a la ciutat de Barcelona (1479-1515)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Arxiu Municipal de Barcelona (Inventaris i catàlegs). VI+294 p.
- ROIG i SIMON, Marisa. "La institució parroquial a Castelló d'Empúries: història del seu arxiu". A: *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*. Vol. 32 (Figueres, 1999), p. 315-356.
- ROMAGUERA i RAMIO, Joaquim. *Història i catàleg de la Cinemateca Municipal. Història i relació dels Premis de Cinematografia i Audiovisuals "Ciutat de Barcelona"*. Barcelona: Arxiu Municipal de Barcelona. Ajuntament de Barcelona, 2000 (Inventaris i Catàlegs). [12] + 196 p.
- ROSSELLÓ LLITERAS, Joan. *Els pergamins de la cartoixa de Valldemossa*. Palma: Consell de Mallorca. Servei d'Arxius, Biblioteques i Museus, 2000 (Instruments de descripció documental; 17). 393 p.
- SAGRERA i PERPIÑÀ, M. Àngela. "Quan l'Arxiu es transforma en aula: l'experiència pedagògica d'un grup d'alumnes de l'IES Sa Palomera". A: *Blanda*. Núm. 2 (Blanes, 1999), p. 123-125.
- SERNA, Èrika. "El Casino Menestral Figuerenc vist des del seu arxiu: 1856-1996". A: *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*. Vol. 32 (Figueres, 1999), p. 357-407.
- SUQUET, M. Àngels. "Catalogació i digitalització de l'arxiu d'imatges". A: *L'Arjau: informatiu de l'Àrea de Patrimoni Cultural*. Núm. 38 (Sant Feliu de Guíxols, novembre 2000), p. 7-8.
- SURROCA i SENS, Joan. "Els arxius locals". A: *Llumiguia*. Núm. 578 (Cassà de la Selva, novembre 2000), p. 13.
- TORRAS i SERRA, Marc. *Inventari de la credencera de les carns de Manresa*. Manresa: Arxiu Històric Comarcal de Manresa, 2000 (Inventaris i catàlegs de l'Arxiu; 8). 43. p.

que l'ha diferenciat de les anteriors: un instrument de descripció interactiu que, a través d'una pantalla tàctil, permet accedir a la consulta de la fitxa tècnica i de la imatge dels 734 exemplars que formen la *Col·lecció de cartells de prevenció d'accidents laborals (1925-1937) de l'ANC*.

En iniciar aquest interactiu es permet seleccionar l'idioma (català, castellà, anglès o francès) en el qual es vol fer la consulta. Tot seguit apareix una pantalla de presentació on s'informa sobre la història de la col·lecció i el seu contingut. Des d'aquesta mateixa pantalla, així com des de qualsevol altra, s'ofereix un menú amb les opcions de consultar per autors, per països, per temes o per ordre de número de registre de l'ANC.

L'opció *Autor* permet seleccionar alfabèticament entre més d'un centenar d'autors. Tanmateix, hi ha un nombre considerable de cartells d'autoria desconeguda.

L'opció *País* ofereix la possibilitat de triar el país d'edició entre els 19 següents: Alemanya, Austràlia, Àustria, Bèlgica, Canadà, Espanya, Estats Units d'Amèrica, Finlàndia, França, Hongria, Itàlia, Japó, Països Baixos, Polònia, Regne Unit, Rússia, Suècia, Txèquia/Eslòvàquia (antiga Txecoslovàquia) i Xina.

L'opció *Tema* condueix a un arbre temàtic que pot mostrar els cartells per activitats econòmiques, per agents materials dels danys, per tipus de danys, per mesures de prevenció, per tipus d'accidents laborals o per tipus de col·lectius de treballadors/es. Dins de cada grup, es presenten noves opcions de selecció per precisar i acotar la cerca.

Com a resultat d'una cerca s'ofe-

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Un instrument de descripció interactiu per consultar una col·lecció de cartells dels anys 20 i 30 sobre accidents laborals

El passat mes d'octubre es va inaugurar al Museu d'Història de Catalunya l'exposició *La prevenció de riscos laborals: un problema històric. Col·lecció de cartells (1925-1937) de l'ANC*. L'exposició, organitzada conjuntament pels departaments de Treball i de Cultura, tenia el doble objectiu d'incidir en la necessitat de prevenir els riscos en el treball i de donar a conèixer una part del patrimoni històric que conserva l'ANC.

De fet, una part d'aquests cartells ja s'havien exposat anteriorment. Per

primera vegada, l'any 1998 l'ANC va donar a conèixer la col·lecció amb una mostra de 48 exemplars que es van exhibir a la seu de Sant Cugat del Vallès. L'any 1999, es va cedir l'exposició en préstec a la Fundació Cipriano García-Arxiu Històric de la CONC, qui la va exposar als seus locals de Barcelona. I la primavera del 2000 la Delegació Territorial de Treball de la Generalitat els va presentar a Lleida.

Però, la recent exhibició de Barcelona ha inclòs un recurs d'exposició

reix la reproducció del cartell i una breu fitxa tècnica amb l'autor, les mides, la data, localitat i país d'edició, l'idioma de l'original, les referències de número de registre i codi d'imatge de l'ANC i la traducció del títol a l'idioma seleccionat (català, castellà, anglès o francès).

En un principi, aquest instrument de descripció s'havia pensat com un recurs d'exposició adreçat a tot tipus de públic: profà o erudit en el tema, adult o infant, expert o inexpert en la utilització d'ordinadors..., és a dir, que oferís la informació bàsica i fos fàcil d'utilitzar. Per ampliar informació sobre un cartell, per obtenir una imatge de més qualitat o per fer cerques combinades, l'ANC disposa d'una base de dades més completa i de còpies digitals en alta resolució.

Tanmateix, l'interès per la col·lecció que des de la primera exposició l'any 1998 han demostrat diversos sectors de la societat ha fet que l'interactiu esdevingui el CD-Rom núm. 2 d'una nova col·lecció que enguany ha iniciat l'ANC.

En un context on els accidents laborals són sovint notícia als mitjans de comunicació, i les estadístiques sobre el tema no són tant optimistes com caldria esperar, els diferents sectors implicats s'han sentit atrets per aquesta col·lecció que, tot i tenir més de 60 anys, no ha perdut vigència en el missatge que propaga: la necessitat d'evitar accidents laborals.

Preocupats per reduir la sinistralitat laboral, sindicats, empresaris, mútues, mitjans de comunicació, tècnics en prevenció, a més de l'administració competent en la matèria, han utilitzat aquests documents del passat en les seves activitats destinades a la prevenció de riscos.

Alguns dels cartells d'aquesta excepcional col·lecció s'han reproduït per il·lustrar articles de premsa, tant periodístics com tècnics, en diferents publicacions (*Taleia, Funció Publicació, Butlletí de CCOO, l'Avui, El Periódico*, entre altres). Altres reproduccions s'han exhibit en fires especialitzades (InterOcupació 1998 i 1999) o s'han utilitzat per editar propaganda en pro de la prevenció (com ara el calendari mural de 1999 de la CONC). Així mateix, diverses còpies van formar part de l'exposició *Les cultures del treball* que enguany ha organitzat el CCCB.

Els dissenyadors gràfics també demostren el seu interès pel valor estètic de la col·lecció. I ben segur que encara s'hi afegiran altres col·lectius que tindran l'oportunitat de visitar l'exposició que, formada per una mostra de 106 cartells i l'instrument de descripció interactiu, ha iniciat la

seva itinerància per tot Catalunya.

Tant per la singularitat de la pròpia col·lecció (monogràfica, internacional, testimoni del cartellisme del seu temps, testimoni de la propaganda d'una època...), com per la varietat de sectors que ha captivat, es fa inqüestionable considerar-la patrimoni documental d'interès general.

ÀNGELS BERNAL I CERCÓS

Ingressos (setembre-octubre del 2000)

Àrea dels fons de l'Administració: Conveni amb la Fundació Sabino Arana. El passat 17 d'octubre l'ANC i la Fundació Sabino Arana varen signar un conveni de col·laboració per identificar i descriure el fons Basco-Català que es troba a l'Archivo del Nacionalismo que l'esmentada fundació ha creat a la localitat d'Artea (Arratia en basc), Biskaia.

El fons conté principalment documents sobre la Generalitat de Catalunya de l'època de la guerra (1936-1939), documents del govern basc i dels refugiats bascos instal·lats a Catalunya a partir de la tardor de 1937 fins primers de 1939, i documentació de l'exili català a París (1939-1940). Per tal que investigadors i ciutadans en general, puguin tenir accés a aquesta documentació, d'inqüestionable interès per al coneixement de la guerra civil i del primer exili, és necessari procedir a la identificació i individualització del fons. En aquest sentit les tasques previstes són les següents:

1. *Identificar i descriure* la documentació amb l'objectiu, d'una banda, d'aprofundir en el coneixement del fons i, d'altra banda, de disposar d'un instrument de descripció normalitzat d'acord amb les normatives internacionals.
2. *Reproduir* els documents i associar la còpia digital a la nova descripció per tal de permetre la consulta íntegra dels documents a través de les tecnologies més actuals.
3. Finalitzat tot el tractament arxivístic (identificació, descripció, reproducció), *difondre* el contingut del fons a través d'Internet.

Àrea dels fons Històrics: *Fons d'associacions i fundacions:* fonoteca Històrica Jaume Font, dossiers sobre les gravacions, publicacions periòdiques, documentació de Josep Maria Batista i Roca i del Consell Nacional Català i (1920-1999), 37 m lineals; *Fons comercials i d'empreses:* Hijo de J. Bassols, S.A., llibres oficials i auxiliars de comptabilitat (1957-

1994), 10 m lineals; *Fons personals:* Ventura Gassol i Rovira, documentació identificativa i personal, obra original mecanoscrita i publicada, correspondència i retalls de premsa (1923-1980), 0,8 m lineals; Raimon Noguera, memòries testamentàries de Raimon i Victòria Noguera (1978-1979), 0,1 m lineals; Jordi Ventura i Subirats, correspondència de Narcís Monturiol, obra original mecanoscrita i publicada, correspondència i material de treball, biblioteca i hemeroteca (1861-1998), 140 m lineals.

Àrea del Fons d'Imatges, Gràfics, i Audiovisuals: fonoteca històrica Jaume Font, enregistraments sonors en k7 i cintes magnetofòniques; PSUC, fotografies de la col·lecció documental Josep Aymamí Serra; TAF Helicòpters S.A, 100.000 imatges aèries de Catalunya i la resta de l'Estat.

Crònica d'activitats:

- Exposicions: *Cambra fosca (1936-1946). Imatges dels fotoperiodistes Brangulí*, al Museu Municipal d'Alcover, del 8 de setembre a l'1 d'octubre del 2000. La mateixa exposició fou mostrada a la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV, del 23 d'octubre al 30 de novembre del 2000; *La prevenció de riscos laborals: Un problema històric. Col·lecció de cartells (1925-1937) de l'ANC*, al Museu d'Història de Catalunya, del 24 d'octubre al 16 de novembre del 2000.
- Cicle de conferències: *Any internacional de la pau*, el 19 d'octubre: *Amèrica i el racisme: Martin Luter King*, per Joan Gomis; el 26 d'octubre: *L'Àfrica d'avui: Cultures, corrupció i estancament econòmic*, per Alfons Quintà; el 2 de novembre: *Les Nacions Unides i els processos de Pau a Centreamèrica*, per Jesús M. Rodés; el 9 de novembre: *L'abisme entre el Nord i el Sud*, per Arcadi Oliveres; el 16 de novembre: Taula rodona: *Les religions i la pau*, amb la participació de Joan Botam, Josep Monells, Jamyang Tashi Dorje, i Abdoullil El Aroua.